

LUND UNIVERSITY

"Aandesyn fra gamle dage"

stora och lilla standaret och deras historia

Ullstad, Henrik

Published in:
Årshögtid

2022

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Ullstad, H. (2022). "Aandesyn fra gamle dage": stora och lilla standaret och deras historia. I *Årshögtid: Lunds universitet 4 mars 2022* (s. 12-22). Akademiintendenturen vid Lunds universitet.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Stora och lilla standaret vid professorsinstallationen 15 februari 2013. Fotograf Johan Persson.

”Aandesyn fra gamle dage” – stora och lilla standaret och deras historia

Stora standaret och lilla standaret. Vid Lunds universitets olika högtider i Universitetshusets aula står de oftast bakom talarstolen och ger med sina blåa dukar stundens talare en sannerligen imponerande inramning. Men varifrån kommer de? Varför har Lunds studenter två standar? Vad föreställer de? Och varför? Det är dessa frågor som denna artikel kortfattat skall försöka besvara.

Vad få kanske vet är att de två standaren hade vars tre syskon i Uppsala, Oslo och Köpenhamn, alla överlämnade på 1850- och 1860-talen. Standaren tillkom i en skandinavistisk kontext vid så kallade nordiska studentmöten. För att förstå standarens historia och symbolik måste man därför först förstå skandinavismen och de nordiska studentmötena.

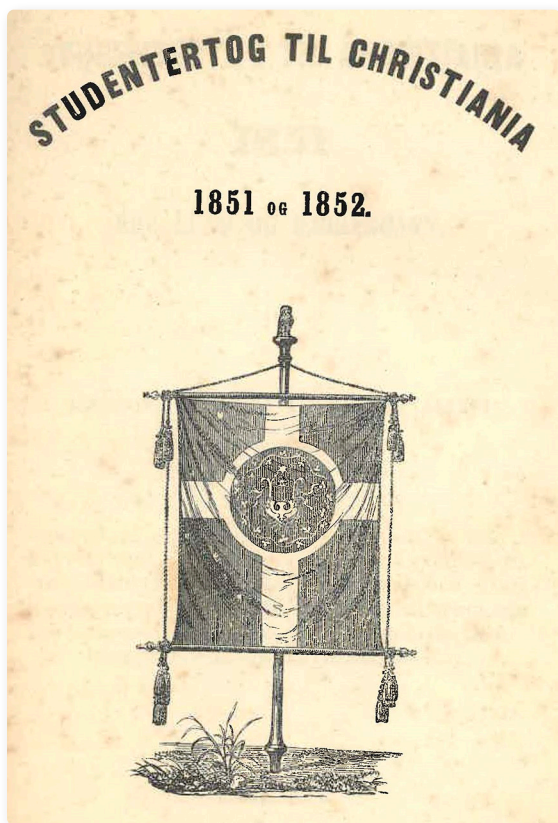
Enkelt uttryckt var skandinavismen en rörelse som syftade till en närmare förbindelse mellan de tre skandinaviska länderna Sverige, Norge och Danmark.¹ I sin mest radikala form – den så kallade politiska skandinavismen – innebar

denna rörelse ett förenande av de tre länderna till ett enat Skandinavien.² En mindre radikal skandinavism – den kulturella skandinavismen – sysselsatte sig mer med att förbinda de tre länderna i en kulturell och litterär bemärkelse.³ Oavsett vad skall skandinavismen ses som ytterligare ett uttryck för de nationalistiska rörelser som grep Europa från 1840-talet och framåt; precis som att preussiska, hannoveranska, württembergiska och sachsiska undersåtar började se sig själva som tyskar och arbeta för ett enat Tyskland, började även vissa svenskar, danskar och norrmän att se sig som skandinaver.⁴ Till skillnad från i Tyskland gavs dock de tre länderna en stor betydelse inom skandinavismen; den skandinaviska nationen ansågs vara ”treenig”, bestående av tre folk som tillsammans utgjorde ett enat Skandinavien.⁵

Skandinavismen kom snart att dras in i den komplicerade frågan om Danmarks sydgräns.⁶ Frågan var allt för komplicerad för att tillfredsställande kunna förklaras inom ramarna för denna artikel, men i korthet gällde frågan

om de etniskt blandade hertigdömena Slesvig, Holstein och Lauenburg, som stod i personalunion med Danmark, skulle höra till Danmark eller det blivande Tyskland.⁷ Tyska nationalister ansåg att alla tre hertigdömena borde höra till Danmark, medan danska och skandinaviska nationalister ville annektera Slesvig till Danmark och lägga landets sydgräns vid floden Eider.⁸

Frågan kom att avgöras genom två krig.⁹ Det första, 1848-1851, slutade oavgjort efter stormakternas medling, medan det andra år 1864 slutade med en avgörande preussisk-österrikisk seger och att Danmark förlorade alla tre hertigdömena.¹⁰ Sveriges kung Karl XV lyckades inte förmå den svenska regeringen att stötta Danmark, något som gav den politiska skandinavismen en stöt som den aldrig kom att återhämta sig från.¹¹ Den kul-

Försättsbladet till redogörelsen för studentmötena 1851 och 1852, med en bild på stora standaret. Bildkälla: Studentertog til Christiania 1851 og 1852 (runeberg.org).

turella skandinavismen kom emellertid att leva vidare under artonhundratalet, med mycket samarbete inom den kulturella sfären.¹²

Studenterna spelade en om inte ledande så i alla fall viktig roll inom skandinavismen och den så kallade studentskandinavismens fick sitt tydligaste uttryck i de så kallade nordiska studentmöten som ägde rum från det sena 1830-talet och framåt.¹³ Det är också i samband med dessa studentmöten som de ovannämnda standar som är denna artikels föremål kom till.

De första två standaren, Lunds stora standar och dess danska systerstandar, kan spåra sin historia tillbaka till studentmötet i Oslo 1851.¹⁴ Då hade delegationer från Köpenhamn och Lund (Uppsalas studenter var upptagna med promotionen¹⁵) åkt till Oslo för att under ett antal dagar av processioner, körsång, svulstiga tal och alkohol manifesteras sin tro på ett enat Skandinavien tillsammans med de norska studenter som bjudit in dem.¹⁶ Vid en fest på Klingenberg ("Christiania Tivoli") överräcktes så två standar (då kallade "fanor") till de lundensiska och danska delegationerna.¹⁷ Standaren hade finansierats och broderats av "Christiania damer", och duken bestod av en svensk respektive dansk flagga, med ett emblem i varje korsmitt.¹⁸ Emblemet bestod av en lyra med lager- och olivkvistar, ovanför vilken Nordstjärnan var placerad.¹⁹ Lyran och stjärnan var i sin tur omgärdad av en krans av treklöver.²⁰ På stången satt en uggle.²¹

Överräckandet av dessa två standar beledsagades i studentskandinavistisk anda av långa bombastiska tal. Lundastudenternas tack framfördes av magister Carl Schweder, i vilket han sade att

*I hafven härmed skänkt vårt korps dess banér,
och vi taga det icke bara hem med oss till Lunda-
gård, der det kommer att blifva nuvarande och
kommande studentgenerationers Föreningsfana,
utan hvarje enskild af oss tager minnet af denna
gåfva med sig genom lifvet. Han skall gömma
det, som man gömmer en alpros, eller heldre en
blåögd förgätmigej, bland det käraste man eger.
Og (sic!) mången gång skall för den grånade
gubben, när han upprullar sin ungdoms hågkoms-
ter, den af Norska qvinnor skänkta fanan stråla*

*lika klar för hans inre blick, som nordstjärnan
strålar i vinternatten.²²*

Det danska tacktalet, hållet av Carl Ploug, gick i minst lika bombastiska toner, och han uppmanade Danmarks studenter att

*bevare denna Gave som en helligdom, at I
ville vise Eder den værdig og ære den som den
fortjener, at den skal vaie foran Eder paa Veien
till Ære og Frihed, Sandhed og Ret, at den skall
opflamme Eders Mod og styrke Eders Kraft till al
god Gjerning, at I trofast og freidligt ville følge
den, hver gang det gjælder Eders Fædrelands
og Nordens fælles Sag!²³*

Det lundsiska standaret invigdes vid återkomsten i samband med en stor fest på AF-borgen, varvid "Sång för fanan", skriven av den blivande rector magnificus för Lunds universitet Albert Lysander, framfördes.²⁴ Ur denna kan följande två verser särskilt nämnas som exempel på studentskandinavistisk hyperbol:

*Från Norge hon till oss kom ner –
Ledstjärnan på vår bana.
Nu samlade kring vårt banér
Till kamp vi ödet mana.
Det alltid var Svenskmannased
Att helre falla led för led,
Än svika tro och huldhetsed
Mot fosterland och fana.*

och

*Men om en dag i våra tjäll
Obudna gästen frossar,
Om någon gång från häll till häll
Landstormens vårdkas blossar –
Då ur den blida stjärnan der
Uppå banéret skänkt af Er
Vi tro Ert öga skåda ner
På Edra Svenska gossar.²⁵*

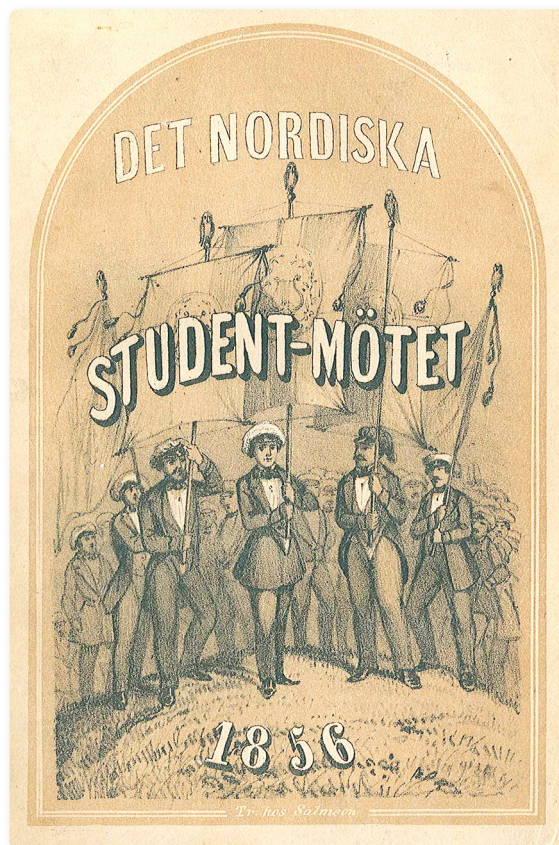
Året efter, 1852, var det uppsaliensarnas tur att motta sitt standar.²⁶ Även den här gången hölls studentmötet i Oslo och festen på Klingenberg.²⁷ Beskrivningen av dryckes-

inrättningarna fick dock större utrymme i beskrivningen av denna fest än den föregående, då det enligt uppsala-delegationens direktion fanns

*En fontaine [...] hvarifrån oupphörligen
utströmmade punsch, bischof och lemonad.
Förfriskningarna serverades af små gossar, prydda
till bachanter med vinrankor om hufvudet.²⁸*

Standaret vad av allt att döma likadant som de två föregående, och överlämnades åter som en gåva från "Christiania damer".²⁹

Det skulle därefter dröja fyra år innan det fjärde standaret fogades till samlingen. Då, år 1856, hölls nämligen ett studentmöte i Uppsala, varvid ett standar med norsk

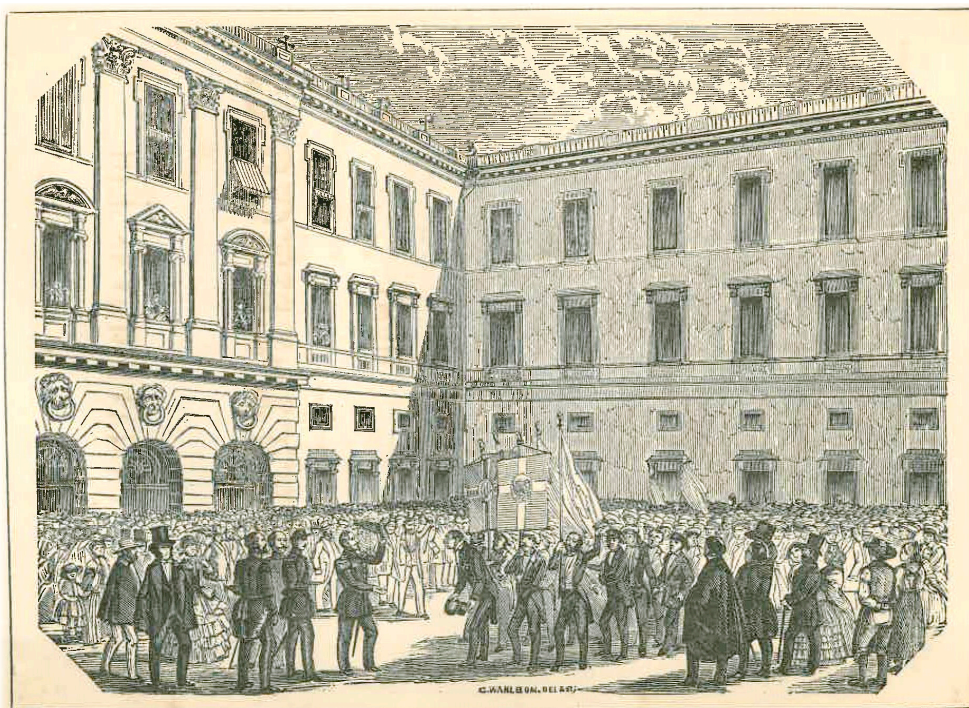
Ur Studentmötesskrift 1856 omslag. Bildkälla: Det Skandinaviska Student-Tåget 1856. Med 14 illustrationer - Google Böcker.

duk men samma symbol i korsmitten överlämnades till de norska studenterna.³⁰ Ceremonin ägde rum i Odinslund, vars obelisk omgärdades av "festligt klädda fruntimmer"; återigen överräcktes standaret som en gåva av lokala damer, den här gången Uppsalas kvinnor.³¹ Själva överlämnandet skedde dock, efter att Gunnar Wennerbergs *Fanmarsch* avsjungits, av professor Carl Wilhelm Böttiger, som vid överlämnandet föredrog en dikt "Till Christiania studenter":

*Sen här, jag bjuder er det fjerde nu,
Det fjerde nordiska studentbaneret,
Som minst bör saknas, der de andra skänktes.
Försmån det icke! Äfven det har anor:
Af sköna händer sömmad är dess duk,
Och gömda runor hviska genom purpurn:
"Af döttrarna i Yngves gamla stad
En minnets skänk åt Norges fria söner."
O tagen mot den med det kärlekssinn',*

*Som mäter gåfvan efter gifvarns mening!
Låt det som mast få följa er på våg
Och med er snäcka skjuta in i fjorden
Och landa se'n midt i er kungastad,
Att, mellan haf och fjäll, förbundets tecken
Må stråla gladt i edert hemlands färger.
Planteren det i denna skog af ungdom,
Som fattat djupt båd' korsets hemlighet
Och lagerns gröna vink och lyrans toner,
Och har jemväl ett hjerta, kärnfriskt än,
För folkens helga sak, för Nordens enhet,
Betecknad här af kransen, som ej vissnar.
Så, norske bröder, ha vi bytt standar,
Och dock vi kämpa under ett och samma:
Dess färg kan bryta sig mot ljusets flamma,
Men i sin hjertsköld blir det som det var.³²*

Efter en ytterligare sång, i vilken damerna med följande ord uppmuntrade studenterna att:

På Stockholms Slotts Borggård den 11 Juni 1856.

Standaren på Stockholms slotts borggård vid studentmötet 1856. Bildkälla: Det Skandinaviska Student-Tåget 1856. Med 14 illustrationer - Google Böcker.

*Lyft högt mot himlen vårt standar
I festens sköna stund!
Se korsets bild så ljus och klar
Emot sin purpurgrund!
Som sångmör nu vi lagerkrönt
Er gyllne lyra der.
Vi stämt den. Må den ljuda skönt
Med klang så ren och skär!³³*

tackade Fredrik Gjertsen för gåvan genom att måla upp standarets betydelse som en symbol för skandinavisk enhet:

*Vær du, naar vi planter dig paa vårt Födelands
Grund, det Tegn vi se op til om onde Dage
komme; thi vel sidder her paa disse hellige Steder
Tankens Örn i Toppen af det høie Træ, vi kjende
saa godt, og ser med dristige Öine ud over det
hele Norden, men ak, vi vide det, mellem Grenene
løber der mangen en Ratatosk og sætter splid.*

*Og mere end samle os skal du, thi skal vi se dig i
al din herlige Pragt, saa maa du løftes fram saa
at Herrens Veir kan tage i dig og udfolde dig. Da
maa du flyve fram paa Veien til Nordens Ære.³⁴*

Efter 1856 tog det hela sex år innan ett nytt studentmöte kom till stånd, denna gång i Lund och Köpenhamn år 1862.³⁵ Det skulle också bli det sista studentmötet innan det dansk-tyska kriget 1864. Även denna gång delades standar skänkta av stadens kvinnor ut till de församlade studenterna, men här med den skillnaden att alla fyra universitetsstäderna fick sina standar på samma gång.³⁶ Den här gången föreställde standaren fornnordiska gudar; de treflikiga dukarna, hängande från stänger krönta av en kotte och en fågel, föreställde i tur och ordning Oden (Uppsala), Frej (Lund), Tor (Oslo) och Heimdall (Köpenhamn).³⁷ Överst på varje duk fanns en treklöverbård.³⁸

De norske og svenske Studenters Ankomst til Kjøbenhavn den 11te Juni 1862.

Ur studentmöteskrift 1862. Båtfärd till Köpenhamn den 11 juni 1862. Bildkälla: Mindeblade om det femte nordiske studentermøde i Lund og Kjøbenhavn, juni 1862 (runeberg.org).

Efter fanöverlämningen, som skedde på Köpenhamns universitets gård,³⁹ avsjöngs en sång av Carl Ploug, samme man som tackat å de danska studenternas vägnar på studentmötet 1851, i vilken det bland annat sades:

*Aandesyn fra gamle dage,
Valhals guder, kom tilbage!
Drot for stammen,
fylk os sammen!
Spænd dit bælte, stærke Tor!
Lyse Frej, dit sværd du svinge!
Højt lad, Hejmdal, hornet klinge!
Når I skue
Surturs lue
nærme sig til eders Nord!*⁴⁰

För Lunds standar tackade W. Ström och sade att

*Ej utan betydelse bär lejonet i vårt sköldemärke
både bok och svärd – det ropar våldigt sitt "ad
utrumque." I segrarnas och fröjdernas stunder
skal detta banér fördubbla vår hänförelse och i
bistra, sorgliga tider skall det mäktigt lifva vårt
mod, om det för ett ögonblick skulle vilja svigta.
[...] Så var då välkommet till våra leder, du ädla,
stolta banér! – välkommet till det nya hem, der
en dylik kär Syskongåfva från Nores döttrar redan
tagit sin boning! – välkommet till vårt Lundagård,
der sångens lätta genier ofta skola sväfva
omkring dig!*⁴¹

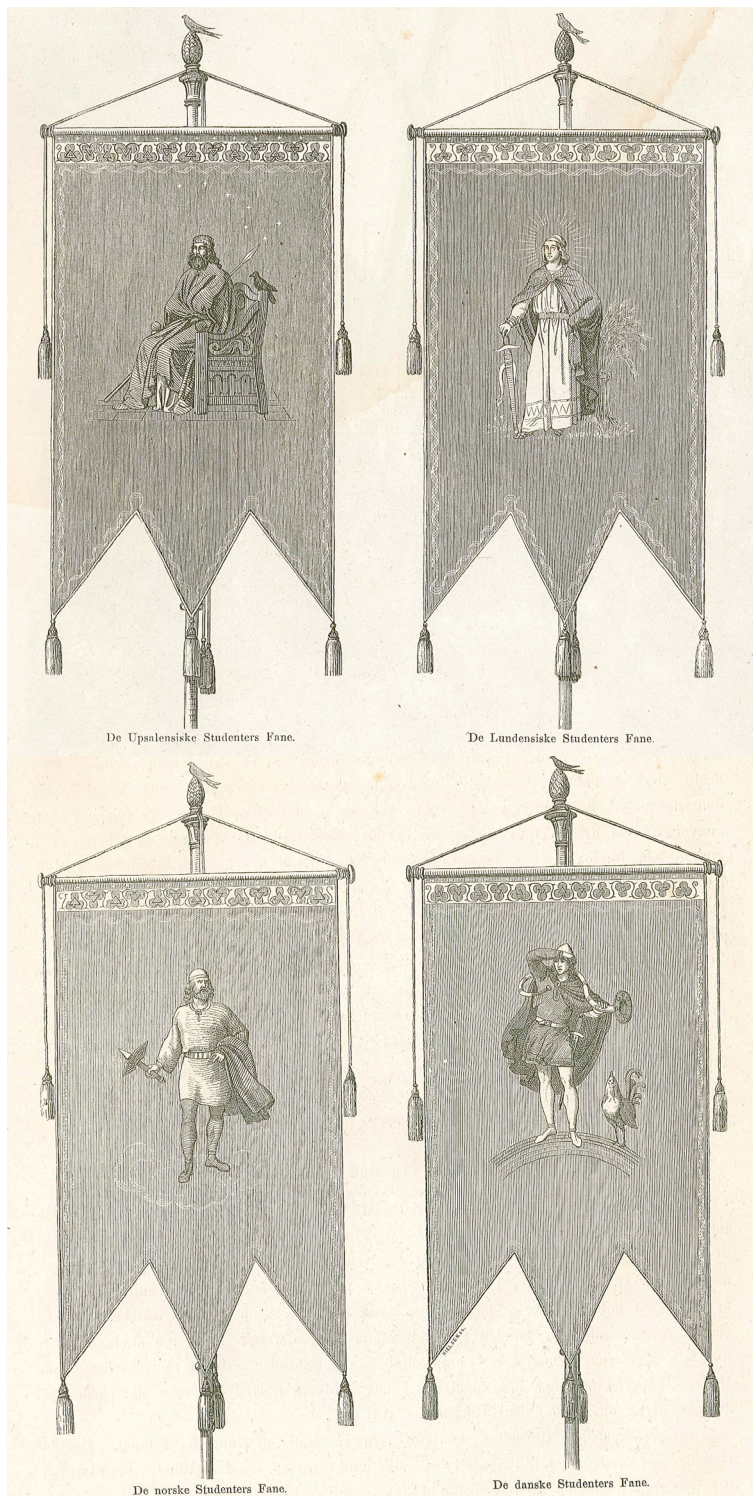
Studerar vi de totalt åtta standaren närmare kan vi konstatera att de i sin tillblivelse och sitt utseende rymmer en hel del intressanta symboler och lärdomar.

Om man betraktar deras tillblivelse är det en sak som slår en; de är alla finansierade och skapade av kvinnor. Det var "stadens damer" som samlat in pengar för materialet, och det var samma "stadens damer" som broderat dem. De kombinerar alltså två på artonhundratalet "kvinnliga" sysslor – insamlandet av medel för välgörenhet, samt handarbete⁴² – med den manligt laddade politiska sfären. Skapandet av standaren var således ett socialt accepterat kvinnligt deltagande i en annars manlig domän.

Än mer intressant är standarens symbolik, som kan sägas rymma stora delar av den studentskandinavistiska ideologin. En symbol som återkommer både i de stora och lilla standaren är treklövern. På de stora omringas lyran av en treklöverkrans, och på det lilla finns det en bård med treklöverblad överst på dukarna. Treklöverssymbolen står här för sinnebilden av det treeniga Skandinavien; tre länder som tillsammans ändå bildar en gemensam enhet. Samma sak kan sägas om dukarna på de stora standaren; även om dukarna utgörs av de respektive ländernas flaggor är fortfarande mittemblemet med nordstjärnan gemensamt. De stora standaren har också ett akademiskt bildspråk. Tydligast kommer detta fram i lyrorna, Apollons symbol, i mittemblemen, vilka omslingras av den akademiska lagern och teologins olivkvist. Men tydligast kommer kanske denna symbolik fram i stängen som ju är krönt av Minervas ugglor.⁴³

På de mindre standaren är det inte så mycket det akademiska som det fornnordiska som träder fram under den ovannämnda treklöversbården. Bruket av fornnordisk symbolik var legio vid studentmötena, och studenternas färder till mötesplatserna liknades ofta vid vikingatåg.⁴⁴ I ett försök att framhäva Skandinavien enhet gick studentskandinavismen tillbaka till vikingatiden och såg där en tid då Norden inte bara var ärorikt och mäktigt, utan även ett, i vart fall i kulturellt hänseende.⁴⁵ Denna närmast göticistiska historiesyn går alltså åter i de mindre standaren med sina fornnordiska gudar. Vill man vara spekulativ kan man kanske till och med se en spegling av den ovannämnda konflikten med Tyskland om Slesvig i standarens motivval; precis som att Heimdall blåser i Gjallarhornet vid Ragnarök och gudarnas slutstrid är det också danskarna som skall varna övriga Skandinavien när sydgränsen vid Ejdern hotas.

Så vad blev det då av de åtta standaren? Som bekant används de fortfarande som studentstandar i Lund, ehuru endast mittbroderierna är original och resten slitits ut av tidens tand. I Uppsala tycks standaren ha använts som sångarstandar för Allmänna sången, och åtminstone det stora återfanns för ett par år sedan i deras arkiv. Det uppsaliensiska lilla standarets vistel-

Studentstandaren från studentmötet 1862. Bildkälla: Mindeblade om det femte nordiske studentermøde i Lund og Kjöbenhavn, juni 1862 (runeberg.org).

seort är fortfarande okänd. De danska standaren som var i Studenterforeningens ägo skall enligt uppgift ha gått förlorade, men Studentersamfundet i Oslo har åtminstone en kopia av sitt stora standar. Måtte det genom restaurationer, nyanskaffningar och kanske till och med lyckliga arkivfynd kunna bli som professor Henrik Nicolai Clausen sade vid överlämnandet av standaren vid studentmötet 1862:

*Og naar de fire Bannermarker engang, efter Aarenes Skilsmisse, atter staae tillsammen som i denne Stund, maatte de daa staa som Vidner derom, at Mellemtiden er bleven vel benyttet, at Höiskolorne i Norden have holdt trofast sammen og ere bragte hverandre nermere...*⁴⁶

HENRIK ULLSTAD
Arkivarie vid Universitetsarkivet

NOTER

1. Kari Haarder Ekman, »Mitt hems gränser vidgades« - *En studie i den kulturella skandinavismen under 1800-talet*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2010, ss. 10f.
2. Haarder Ekman 2010, ss. 10f.
3. Haarder Ekman 2010, s. 11.
4. Harald Gustafsson, *Nordens historia – En europeisk region under 1200 år*, Studentlitteratur, 2009, s. 194.
5. Henrik Ullstad, "»Med mjöd och manligt glam på fädrens sätt«: studentskandinavismen som ideologi och peformativ praktik«, ss. 88-92. I Magdalena Hillström & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism : en rörelse och en idé under 1800-talet*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2014.
6. Haarder Ekman 2010, ss. 65-68.
7. Gustafsson, ss. 189, 195-197
8. Gustafsson, ss. 189, 196
9. Gustafsson, ss. 189f.
10. Gustafsson, ss. 189f.
11. Gustafsson, s. 195.
12. Gustafsson, s. 195; Haarder Ekman 2010, ss. 9-11; Kari Haarder Ekman, "Från Andersen och Bremer till Bonnier och Brandes: skandinavismen som kulturell kontext". I Magdalena Hillström & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism : en rörelse och en idé under 1800-talet*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2014.
13. Haarder Ekman 2010, ss. 63-70
14. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, Köpenhamn: S. Trier, 1853, s. 95.
15. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, s. IX.
16. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*.
17. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, ss. 94f.
18. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, s. 95.
19. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, s. 95.
20. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, s. 95.
21. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, försättsblad.
22. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, ss. 97f.
23. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, ss. 99-103.
24. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, s. 95.
25. *Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn*, s. 96.
26. *Studentttåg till Christiania 1852 från Upsala*, Uppsala: C.A. Leffler, 1854, s. 89.
27. *Studentttåg till Christiania 1852 från Upsala*, ss. 88f.
28. *Studentttåg till Christiania 1852 från Upsala*, ss. 88f.
29. *Studentttåg till Christiania 1852 från Upsala*, försättsblad, s. 89.
30. *Det skandinaviska student-tåget 1856*, Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1856, ss. 41-45.
31. *Det skandinaviska student-tåget 1856*, ss. 41, 45.
32. *Det skandinaviska student-tåget 1856*, s. 41.
33. *Det skandinaviska student-tåget 1856*, s. 43.
34. *Det skandinaviska student-tåget 1856*, ss. 43-45.
35. *Studentmötet i Lund och Köpenhamn 1862*, Uppsala: W. Schultz, 1863.
36. *Studentmötet i Lund och Köpenhamn 1862*, ss. 85-89; *Mindeblade om det femte nordiske Studentermøte i Lund og Kjöbenhavn juni 1862*, Köpenhamn: Forlagsbureauet i Kjöbenhavn, 1862, ss. 10-12.
37. *Mindeblade om det femte nordiske Studentermøde i Lund og Kjöbenhavn juni 1862*, ss. 10-12.
38. *Mindeblade om det femte nordiske Studentermøde i Lund og Kjöbenhavn juni 1862*, ss. 10-12.
39. *Studentmötet i Lund och Köpenhamn 1862*, s. 84; *Mindeblade om det femte nordiske Studentermøde i Lund og Kjöbenhavn juni 1862*, s. 12.
40. *Studentmötet i Lund och Köpenhamn 1862*, ss. 84f.
41. *Studentmötet i Lund och Köpenhamn 1862*, ss. 87f.
42. Barbara Caine & Glenda Sluga, *Europas historia 1780-1920 : Ett genusperspektiv* (Översättning av Sissela Uisk), Stockholm: Natur & Kultur, 2009, s. 100; Fredrik Nilsson, "»Vore jag man...« : Kvinnliga skandinavister och politisk handling vid 1800-talets mitt", ss. 151f. I Magdalena Hillström & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism : en rörelse och en idé under 1800-talet*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2014.
43. *Studentttåg till Christiania 1852 från Upsala*, försättsblad.
44. Ullstad, ss. 83f.
45. Ullstad, s. 83.
46. *Studentmötet i Lund och Köpenhamn 1862*, s. 84; *Mindeblade om det femte nordiske Studentermøde i Lund og Kjöbenhavn juni 1862*, s. 12.

KÄLLOR

Det skandinaviska student-tåget 1856, Stockholm: Albert Bonniers förlag, 1856

Mindeblade om det femte nordiske Studentermøte i Lund og Kjøbenhavn juni 1862, Köpenhamn: Forlagsbureauet i Kjøbenhavn, 1862

Studentmötet i Lund och Köpenhamn 1862, Uppsala: W. Schultz, 1863

Studentertog til Christiania 1851 fra Lund og Kjöbenhavn, Köpenhamn: S. Trier, 1853

Studenttåg till Christiania 1852 från Upsala, Uppsala: C.A. Leffler, 1854

LITTERATUR

Barbara Caine & Glenda Sluga, *Europas historia 1780-1920 : Ett genusperspektiv* (Översättning av Sissela Uisk), Stockholm: Natur & Kultur, 2009

Harald Gustafsson, *Nordens historia – En europeisk region under 1200 år*, Studentlitteratur, 2009

Kari Haarder Ekman, "Från Andersen och Bremer till Bonnier och Brandes: skandinavismen som kulturell kontext". I Magdalena Hillström & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism : en rörelse och en idé under 1800-talet*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2014

Kari Haarder Ekman, »Mitt hems gränser vidgades« - *En studie i den kulturella skandinavismen under 1800-talet*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2010

Fredrik Nilsson, "»Vore jag man...« : Kvinnliga skandinavister och politisk handling vid 1800-talets mitt", ss. 151f. I Magdalena Hillström & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism : en rörelse och en idé under 1800-talet*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2014.

Henrik Ullstad, "»Med mjöd och manligt glam på fädrens sätt«: studentskandinavismen som ideologi och peformativ praktik", ss. 88-92. I Magdalena Hillström & Hanne Sanders (red.), *Skandinavism : en rörelse och en idé under 1800-talet*, Göteborg & Stockholm: Makadam förlag, 2014